

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Joxe Mari Eizagirre Irure

*Zestoa, Gipuzkoa
(1925)*

Aurkibidea

Biografia

Santa Engraziko Irure baserrian jaio zen 1925ean eta bertan bizi izan da beti. Ama ere bertakoa zuen eta aita Akua auzokoa. Eskolan Etumetan ibili zen urtebetez eta geroago Zestoako maristetan. 15 urterekin Xabiererra joan zen gaztelaniaz ikastera. Soldadutzatik libratzeagatik Zestoako Ertxina mendiko meategian aritu zen lanean. Santa Engraziko Aristain baserriko alabarekin ezkondu zen. Euskara aberatsekoa eta hiltun ona, oso azalpen interesgarriak eman ditu Aizarnako bizimoduaz, Santa Engraziko jaiez eta, oro har, baserriko bizimoduaz.

Zintak

ZES-002

- **Proiektua:** Euskal Herriko txori eta animaliak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Sarasua Aranberri, Asier
- **Data:** 2006-05-31
- **Iraupena:** 93 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Otegi, Aitziber

ZES-003

- **Proiektua:** Euskal Herriko txori eta animaliak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Sarasua Aranberri, Asier
- **Data:** 2006-05-31
- **Iraupena:** 93 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Emalea:** Sarasua Aranberri, Asier

ZES-044

- **Proiektua:** Zestoako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Otegi, Aitziber
- **Data:** 2009-02-11
- **Iraupena:** 60 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Otegi, Aitziber
- **Transkribatzailea(k):** Etxeberria, Eider

Pasarteak

1. Aitonak egindako Irure baserrian jaioa

- **Erref:** ZES-002/002
- **Iraupena:** 0:03:15. **Hasi:** 00:00:50. **Bukatu:** 00:04:05

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

Irure baserrian jaio zen, beraz, abizena eta baserriaren izena berdinak ditu. Aitonak egindako baserria da; baserria noiz egin zuten kontatzen du.

2. Auzolanean egindako baserriak

- **Erref:** ZES-002/003
- **Iraupena:** 0:00:48. **Hasi:** 00:04:05. **Bukatu:** 00:04:53

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Garai hartan harria norberak atera eta auzolanean egiten zituzten baserriak. Idiekin eramaten zituzten harriak.

3. Baserrietako lana eskuz

- **Erref:** ZES-002/005
- **Iraupena:** 0:01:09. **Hasi:** 00:07:05. **Bukatu:** 00:08:14

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Bailarako baserri guztietan izaten zen ganadua eta garia egiten zuten, besteak beste. Orduan ez zuten traktore eta makinariarik izaten.

4. Bailarako baserriak

- **Erref:** ZES-002/007
- **Iraupena:** 0:00:58. **Hasi:** 00:10:54. **Bukatu:** 00:11:52

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Bailarak Santa Engrazia dauka izena eta bertako baserriak izendatzen ditu, 12 inguru dira guztira.

5. Eskola garaia; Etumeta eta Aizarnako eskolak

- **Erref:** ZES-002/009
- **Iraupena:** 0:03:06. **Hasi:** 00:12:34. **Bukatu:** 00:15:40

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

<p>Familia handia zen Joxe Marirena eta lagun asko bizi ziren etxean. Etumetan eta Aizarnan zeuden eskolak eta Azpeitiko maisu batek irakasten zuen eskoletan. Lanaren ordain gisa, baserrietan artoa eta garia ematen zizkioten. Etumetatik Zestoako maristetara joan zen eskolara. Emaztea Etumeta eta Erdoiztako eskoletan ibili zen.</p>

6. Irakasle azpeitiarra

- **Erref:** ZES-002/010
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:15:40. **Bukatu:** 00:18:25

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

Irakaslea azpeitiarra zen. Eskola non zegoen deskribatzen du. 30 ume inguru ibiltzen ziren eskolan.

7. Umetako jolasak

- **Erref:** ZES-002/012
- **Iraupena:** 0:02:33. **Hasi:** 00:20:22. **Bukatu:** 00:22:55

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Aisia » Kirola » Pilota

Laburpena:

Umetako jolasak: harrapaketan, "kortabanaka" etab. Jokoen nondik-norakoa azaltzen dute. Etxe atariko horman pilotan aritzen ziren auzoko umeak elkartuta.

8. Etumetako bolatokian boletan

- **Erref:** ZES-002/013
- **Iraupena:** 0:02:11. **Hasi:** 00:22:55. **Bukatu:** 00:25:06

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Jokoak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

<p>Boletan aritzen ziren; Etumetan bazen bolatokia. Igandeetan ibiltzen ziren boletan; diru pixka bat izaten zuten, jaieko duroa. Soinujolea izaten zen eta

hari ordaintzeko borondatea bota behar izaten zen. Litro erdi mostradorean eskatu eta kuadrillan edaten zuten ardoa.</p>

9. Santa Engrazian igandero erromeria

- **Erref:** ZES-002/014
- **Iraupena:** 0:01:26. **Hasi:** 00:25:06. **Bukatu:** 00:26:32

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Santa Engrazian igandero egiten zen erromeria eta Santiagoetan festa. Aizarnatik eta inguruetatik hurbiltzen zen jendea. Gehienetan mutil gehiago izaten ziren neskak baino eta neska-laguntzera joateko borrokan aritzen ziren.

10. Inguruetako erromeriak eta soinu-jotzaileak

- **Erref:** ZES-002/016
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:26:57. **Bukatu:** 00:29:47

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

<p>Urdanetara, Altzolara eta Iturriotzera joaten ziren erromeriara eta festetara. Soinu-jotzaile ugari aipatzen ditu: Sakabi, Txankarta... Behin Iturriotzera joan zireneko anekdota kontatzen du.</p>

11. Aizarna inguruko auzoetako festak

- **Erref:** ZES-002/017
- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 00:29:47. **Bukatu:** 00:32:00

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:

<p>Inguruko auzoetako jaiak aipatzen dituzte: Erdoizta, Granadaerreka, Altzola... Altzolan, giro txarra zenean, ganbara batean egiten zen erromeria.</p>

12. Zarauzko euskal-jaiak

- **Erref:** ZES-002/018
- **Iraupena:** 0:01:34. **Hasi:** 00:32:00. **Bukatu:** 00:33:34

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:

Zarauzko euskal-jaietan izeba baten etxean geratzen ziren lotan. San Pelaion erromeria egiten zen eta dantzara joaten ziren.

13. Erromeria nola ordaintzen zuten

- **Erref:** ZES-002/019
- **Iraupena:** 0:01:34. **Hasi:** 00:33:34. **Bukatu:** 00:35:08

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Santa Engrazian tabernakoek bertan ateratako diruarekin ordaintzen zuten erromeria; Joxe Mariren anaiak, berriz, erromerian bandeja pasa eta ateratako diruarekin ordaintzen zuen. Santa Engraziko tanbernaren aipamena egiten du.

14. Emaztea neskame ibilia han eta hemen

- **Erref:** ZES-002/021
- **Iraupena:** 0:03:30. **Hasi:** 00:35:42. **Bukatu:** 00:39:12

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Neska-lagunarekin 10 urte egin zituen ezkondu aurretik. Joxe Mariren emaztea neskame egon zen Mutrikun, Ordu eta beste leku batzuetan. Ordu senitarteko batzuen bidez egon zen neskame. Joxe Mari 15 urterekin lehengusu batekin Javierrera joan zen gaztelaniaz ikastera.

15. Baserritarrak kanpora gaztelania ikastera

- **Erref:** ZES-002/022
- **Iraupena:** 0:01:46. **Hasi:** 00:39:12. **Bukatu:** 00:40:58

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Baserritar asko joaten ziren kanpora gaztelania ikastera. Joxe Marik Javierren egin zuen egonaldiko kontuak aipatzen ditu. Euskaraz hitz egiten zuena ardo gabe uzten zuten. Aizarnan gaztelania ikasten zen, Etumetan ez.

16. Inguruko herrietako euskara

- **Erref:** ZES-002/024
- **Iraupena:** 0:02:51. **Hasi:** 00:41:04. **Bukatu:** 00:43:55

Gaia(k):

- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:

Inguruko herri eta auzoetako euskararen aipamena eta berezitasunak eta haiekiko duten ulermena aipatzen dituzte.

17. Santa Engrazia eta gertuko auzoak

- **Erref:** ZES-002/025
- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 00:43:55. **Bukatu:** 00:45:05

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Esaerak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:

Santa Engrazikoek Etumeta eta Erdoiztarekin zuten lotura handiena. Lagunartea etxetik gertuenekoekin izaten zuten. Esaera bat aipatzen du emazteak.

18. Aizarnako euskara

- **Erref:** ZES-002/027
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:45:50. **Bukatu:** 00:46:52

Gaia(k):

- Euskara » Lexikoa

Laburpena:

Santa Engraziko eta Aizarnako euskara; hitz batzuen aipamena egiten dute. Anekdotak bat aipatzen du.

19. Aizarna eta Santa Engraziko tabernak

- **Erref:** ZES-002/028
- **Iraupena:** 0:02:06. **Hasi:** 00:46:52. **Bukatu:** 00:48:58

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:

Aizarnan izandako aldaketak aipatzen ditu eta garai batean nolakoa zen azaltzen du. Tabernak izendatzen ditu.

20. Elizatik irtetea, tabernara

- **Erref:** ZES-002/029
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 00:48:58. **Bukatu:** 00:50:22

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Anekdotak bat aipatzen du. Elizatik ateratzen ziren garaian, tabernara joaten ziren eta txakolina edateko ohitura izaten zuten.

21. Igandero goizeko 7etarako mezara

- **Erref:** ZES-002/030
- **Iraupena:** 0:02:54. **Hasi:** 00:50:22. **Bukatu:** 00:53:16

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erligioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

Elizan koruan jarri ohi ziren eta handik behetik pasatzen ziren neska gazteei begira egoten ziren. Mezetara igande goizean zazpietarako joaten ziren. Derrigorra zen mezara joatea eta farola eskuan hartuta joaten ziren eguraldi txarra egin arren.

22. Argi egiteko, karburoa eta petrolioa

- **Erref:** ZES-002/032
- **Iraupena:** 0:03:16. **Hasi:** 00:54:22. **Bukatu:** 00:57:38

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

Aizarnako garai bateko kalea eta orduko denda eta tabernak deskribatzen ditu. Mezetan hiliarri gainean jartzen zen argi baten aipamena egiten dute; baserrian ere erabiltzen ziren karburoa eta petrolioarekin batera.

23. Argia egiteko tresnak

- **Erref:** ZES-002/034
- **Iraupena:** 0:03:48. **Hasi:** 00:58:02. **Bukatu:** 01:01:50

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

Argia egiteko erabiltzen zituzten tresna ezberdinak erakusten ditu eta bakoitzaren erabilpena azaltzen du.

24. Dendako jakiak etxekoen truke

- **Erref:** ZES-002/035
- **Iraupena:** 0:02:52. **Hasi:** 01:01:50. **Bukatu:** 01:04:42

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroztera
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

<p>Etxean gastu gutxi izaten zen. Ogia etxean egiten zuten. Babarruna eta

beste jenero batzuk plazan saltzen zituzten. Etxeko jeneroa dendara eraman eta etxerako beste jaki batzuekin trukutzen zituzten. Orduko bizimoduaren inguruko ikuspegia.</p>

25. Ganadua saltzera kalera

- **Erref:** ZES-002/037
- **Iraupena:** 0:02:26. **Hasi:** 01:05:30. **Bukatu:** 01:07:56

Gaia(k):

- Baserría » Baserríko lanak » Baserríko animaliak
- Baserría » Baserríko lanak » Herrira saltzera, eroñera

Laburpena:

11 urte zituela eta gerra hasi zenean behiak mila pezeta balio zituen eta ardiak hamar duro. Behiak Zestoara eta Donostiara eramaten zituzten. Donostiara trenez, bagoietan sartuta, eramaten zituzten eta handik hiltegraino kalean zehar, oinez. Arkumeak Azpeitiko azokan saltzen zituzten edo, bestela, harakinari saltzen zizkioten.

26. Inguruetakako erroak

- **Erref:** ZES-002/040
- **Iraupena:** 0:01:16. **Hasi:** 01:12:56. **Bukatu:** 01:14:12

Gaia(k):

- Baserría » Baserríko lanak » Errota

Laburpena:

<p>Errotak non zeuden azaltzen du. Eramaten zuten arto eta gariaren hainbesteko bat kendu ohi zieten erroan.</p>

27. Garia "txanketea jo"

- **Erref:** ZES-002/042
- **Iraupena:** 0:03:13. **Hasi:** 01:16:02. **Bukatu:** 01:19:15

Gaia(k):

- Baserría » Baserríko lanak » Garia

Laburpena:

Garia "txanketea jotzea" zer izaten zen eta nola ebakitzen zuten azaltzen du; lan gogorra izaten zen. Garia batutakoan sorta egiten zen.

28. Gari-motak

- **Erref:** ZES-002/043
- **Iraupena:** 0:02:07. **Hasi:** 01:19:15. **Bukatu:** 01:21:22

Gaia(k):

- Baserría » Baserríko lanak » Garia

Laburpena:

Gari mota ezberdinak izendatzen ditu; gari lasto-motza eta lasto-luzea, adibidez.

29. Gariaren prozesua

- **Erref:** ZES-002/045
- **Iraupena:** 0:01:13. **Hasi:** 01:22:15. **Bukatu:** 01:23:28

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:

Gariaren egiteko prozesuko urrats ezberdinei nola deitzen zaien azaltzen du; "garia jaulki", adibidez.

30. "Galbaia" (galbahea)

- **Erref:** ZES-002/047
- **Iraupena:** 0:00:25. **Hasi:** 01:23:40. **Bukatu:** 01:24:05

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko tresnak

Laburpena:

<p>"Galbaia" (galbahea) zer den azaltzen du.</p>

31. Lastoa mezetara bidean argi egiteko

- **Erref:** ZES-002/049
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 01:24:45. **Bukatu:** 01:26:05

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

Goizean mezetara joateko kandela edo farolarik ez bazuten, lasto sortari su emanda egiten zuten argi bidean.

32. Lurra lantzeko tresnak

- **Erref:** ZES-002/053
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 01:30:04. **Bukatu:** 01:31:49

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Lurra lantzea

Laburpena:

Lurra lantzeko tresna ezberdinak izendatzen ditu: bostortza, karrama, etab.

33. Maisua mantenuaren truke baserrietan irakasten

- **Erref:** ZES-044/001
- **Iraupena:** 0:03:28. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:03:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Joxe Mari 1925ean jaio zen Aizarnako Santa Engraziako Irure baserrian. Ama Irurekoa eta aita Akua bailarakoa zituen. Eskolan Etumeta auzoan ibili zen Azpeitiko maisu batekin eta ondoren Zestoan. Dotrina, matematika eta irakurketa zituzten ikasgai nagusi, baserri bateko gela batean ikasten zuten eta maisua mantenuaren trukean irakasten aritzen zen baserriz baserri. Euskaraz ikasten zuten.

34. Joxe Mari eskolan, Aizarnan eta Zestoako maristetan

- **Erref:** ZES-044/002
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 00:03:28. **Bukatu:** 00:05:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

<p>Luisa eta Joxe Mari elkarrekin ibili ziren eskolan. Luisa Aizarnako Aristain baserrian jaio zen. Joxe Mari Aizarnako eskolatik Zestoako maristetara joan zen ikastera eta osabaren etxera Akuara joaten zen laguntzera. Maristetan erdaraz ikasten zuten. Luisak Etumetan eta Errezilgo baserri batean ikasi zuen.</p>

Transkripzioa

- Ze ibili ziñeten, alkarrekin eskolan?
- Luisa: Bai, alkarrekin ibili giñen.
- Zu nundarra zea?
- L.: Ni? Hemengo etxien. Ni.
- Joxe Mari: Hortxe.
- L.: Hortxe basarri bat, Aristain.
- Nola? Aristain?
- L.: Bai.
- Ta umetatik eskolan alkarrekin?
- L.: Ibili giñan, bai, alkarrekin.
- J.M.: Eskolatik itxea ta hasi giñan eskutik helduta etortzen, ta geo nobiyo in.
- Nobiyo in! Eta Etumetan in zendun urtebete esan dezu?
- J.M.: Bai, urtebete o holako bat uste det. Urtebete edo bi edo, holako bat. Ez dakit hamaika urtekin, ez dakit beatzi urtekin o ze hasiko nintzan eskolan. Geo hamaika hamar urtekin jun nintzan Maristeta Zestuara, hor bi urte pasa nittun...
- Ta hemendikan Zestua oiñez?
- J.M.: Ez, Akua, nola aitta Akua baillarakua zan, aitta zanan etxetikan juten nintzan handikan Urbiondo, badakizu, Akua baillaratikan.
- Oseake Akua jun ziñaten bizitzea?
- J.M.: Ez, ez, ni jun nintzan osaban ta etxea eskola juteko, Zestuara eskola juteko. Ta geo han esne partittu kalian, ta hayei laguntzen niyen, ta geo eskola jun, ta han bi urte pasa nittun.
- Ze maisu zenduen maristetan?

- J.M.: Maristak. Maristak zian ordun.
 - Ta nundarrak zian?
 - J.M.: Ez dakit hoixe.
 - Kanpotarrak o?
 - J.M.: Ez, ez zian izango kanpotarrak. Hiru eskola zian, hiru klase, hiru marista eoten zian, bakoitza bere grupuakin eoten zian, ta hantxe.
 - Eta euskeraz ala erderaz itten zenduen?
 - J.M.: Erderaz uste dut ordun geyena erakusten zala. Bueno, guk geure arten ta dena euskeraz ingo gendun. Baiña, bai, garai hartan Aizarnan'e bazan eskola, baiña ni ez nintzan behiñ'e izen ibili Aizarnan. Lehen esan deten honetan ibili ta geo Zestua hasi nintzalako, baiña Aizarnan eoten zan jeneralen maistra kastillanua. Eta gaiñea eskolan kastillano, erderaz in behar.
 - L.: Ta maixubai're bai.
 - J.M.: Garai hartan, normalian maixua'de bai.
 - L.: Maixua're erdalduna.
 - Zu ze ibili ziñan beti Etumetan?
 - L.: Etumetan, ta gero hor beste zea bat maistra bat bazan, hua ere Errezildarra. Errezilko parten du basarriya. Harek etxien ematen zun eskola, ta hala, ez dakit zenbat denpoan ibiliko nintzen, ideaik ez dakat. Urtebete? Bi?
 - J.M.: Karrera bukau bittarten.
 - Ta zuk ere dana euskeraz ikasiko zendun ez?
 - J.M.: Bai, bai.

35. Dotrina eta jaunartzea

- **Erref:** ZES-044/003
- **Iraupena:** 0:03:31. **Hasi:** 00:05:58. **Bukatu:** 00:09:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak

Laburpena:

<p>Gaizki portatuz gero atsedeen ordurik gabe geratzen ziren. Dotrina etxean edo maisuarekin ikasten zuten jaunartze handia egiteko, Aizarnako apaizak hartzen zien lezioa. Jaunartzeak Aizarnan egin zituzten, txikia eta handia. Bakoitzak berak nahi zuen jantzia eramaten zuen jaunartzera eta neska-mutilek elkarrekin egiten zuten.</p>

36. Txerri-hiltzea auzotarren artean

- **Erref:** ZES-044/004
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 00:09:29. **Bukatu:** 00:11:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea

Laburpena:

<p>Joxe Marik 13 anai-arreba zituen; bi ama izan zituzten. Luisaren etxean 10 ziren. Biak bizi izan ziren baserritik. Joxe Marik behiak eta ardiak izaten zituen etxean. Txerria aitak eta ondoren Joxe Marik hiltzen zuten; auzoko lagunak elkartzen ziren etxean.</p>

37. Arraina azoka egunean erosten zen

- **Erref:** ZES-044/006
- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 00:11:43. **Bukatu:** 00:13:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea

Laburpena:

<p>Txerria hildakoan, txorizo eta odolkiak auzora eramaten ziren. Txerrikia gazi-kutxan gordetzen zuten. Eguneroko bizimoduan talo-esnea eta babak jaten zituzten gehienez; arraina azokara joandakoan erosten zuten, antxoak adibidez.</p>

38. Ogia nola egiten zen

- **Erref:** ZES-044/007
- **Iraupena:** 0:03:41. **Hasi:** 00:13:56. **Bukatu:** 00:17:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Baserria » Baserriko lanak » Artoa
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

<p>Ogia etxean nola egiten zuten azaltzen du Luisak; aste gutzirako egiten zuten ogia. Artoa ere egiten zuten eta zopatan jaten zuten. Inguruko errota izendatzen ditu. Astoa edo zaldia hartuta joaten ziren eta hainbesteko bat kendu ohi ziren erroteriak.</p>

39. Soroko lanak idiekin

- **Erref:** ZES-044/008
- **Iraupena:** 0:00:45. **Hasi:** 00:17:37. **Bukatu:** 00:18:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Artoa, baba, etab. ereiten zituzten. Soroko lanetarako idiak ibiltzen zituzten. Aizarnan ia etxe guztietan zegoen idi-parea.

40. Azpeitiko azokara saltzera

- **Erref:** ZES-044/009
- **Iraupena:** 0:02:09. **Hasi:** 00:18:22. **Bukatu:** 00:20:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera

Laburpena:

Aizarnara esnezalea joaten zen esnea jasotzera. Arrautzak, sagarrak eta oilaskoak azokan saltzen zituzten Azpeitian. Bi orduko bidea zuten etxetik Azpeitira. Gehienetan ama bakarrik joaten zen, eta mutilek ganadua eramaten zutenean laguntzen zioten.

41. Santa Engrazian dantza lotua bekatu

- **Erref:** ZES-044/010
- **Iraupena:** 0:03:29. **Hasi:** 00:20:31. **Bukatu:** 00:24:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

<p>Igandeetan duro bat ematen zieten gurasoek eta Santa Engraziara joaten ziren. Igandero egiten zen erromeria Santa Engrazian. Hernio, Iturriotz eta inguruetako erromeriak aipatzen ditu. Santa Engrazian soinujolea izaten zen eta lagun kuadrillak elkartzen ziren dantzara. Lotuan dantza egitea bekatu zen eta hala eginez gero kongregaziotik botatzen zituzten. Erromeria garaiz hasten zen.</p>

42. Erromerietan dantzariak borondatea bota behar

- **Erref:** ZES-044/011
- **Iraupena:** 0:03:34. **Hasi:** 00:24:00. **Bukatu:** 00:27:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

<p>Erromerietan bandeja pasa ohi zuten eta nahi zuenak borondatea botatzen zuen soinujolea ordaintzeko. Hernion dantza egiten zuenak derrigorrean hainbesteko bat bota behar izaten zuen. Santa Engrazian taberna barruan egiten zen erromeria. Neskak tabernan sartu arren ez zuten ardorik edaten; mutilek anisa edateko ohitura zuten. Aizarnan 4 taberna zeuden eta meza ondoren sartzen ziren mutil kuadrillak.</p>

43. Santa Engraziko baserriak

- **Erref:** ZES-044/012
- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 00:27:34. **Bukatu:** 00:29:17

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:

<p>Santa Engrazia inguruko baserriak izendatzen ditu. Inguruko herrietako jaien aipamena.</p>

44. Neskame ibilitako tokiak

- **Erref:** ZES-044/013
- **Iraupena:** 0:04:59. **Hasi:** 00:29:17. **Bukatu:** 00:34:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

Luisa 18 urterekin hasi zen lanean, izeba baten tabernan. Gero Mutrikun, eta Urduñere ba. Azken honetan erdaraz ikasten aritu zen. Madrilen, Zarautzen, Donostian... zerbitzari lanetan taberna askotan ibili zen. Madrilen egon zenean bazuen berarekin neska euskaldun bat, gainontzean erdaraz egin behar izaten zuen.

45. Madrilgo diskoteka bateko pasadizoa

- **Erref:** ZES-044/014
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:34:16. **Bukatu:** 00:36:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

<p>Urduñe eta Madrilen bazituen lagunak. Madrilen zegoela, Azpeitiko familia baten etxera joaten zen askotan. Diskoteka batera sartu zeneko pasadizoa kontatzen du. Luisa sukaldean aritzen zen lanean eta 1.000 pezetako soldata zuen hilean; diru dezente zen.</p>

Transkripzioa

- Han kalea eta ateatzen zifien, ordun [...]
- Luisa: Bai, bai, bai.
- Bazittuzun lagunek han?
- L.: Ertetzen nintzan kalea, asko ez e? Asko ez, baiño bai, kalea ta ertetzen nintzan, ta baiño...
- Ta Madrilgo kaletan zemuz? Zeatikan Aizarnatik haruntza...
- L.: Bai, hemen Azpeitiar batzuk zeuden familiya ezagunak, azpeitiarrak zien, andre-gizonak, umek, hiru seme-alaba zezken. Hayen itxea juten nintzan ni. Sala de fiestas bat zeon, hua biden, ta huaxe ikusteko gogua're

banekan, ze tankeatakua zan, ta nik pasara baten sartu ta beittu, aber ze-nolakua zan. Esaten [...], “gogorra in dezu horreatikan!” ta, “bai!”. Eta atera nintzanen zeak, ta pentsauz“hau zein ote da?”. Pentsauko zuen hayek. Nik holako sartu, beittu, eta atzea erten, ta ez zien ezer esan atentziyua...

- Asike sartzeko gogo haundiik ez zizun eman. Bertan eoteko gogoik ez zizun eman?

- L.: Ez, ikustia nahi nun nik...

- Joxe Mari: Zer zan sala de fiesta!

- L.: Bai, eta halaxen. Oso famili jatorra zan azpeitiar hoi, eta hayek andra-gizon hayekin ertetzen nun pasiera ta. Andre-gizonak, hiru ume zezken, gaztiak.

- Ta zuk itten zendun kozinau?

- L.: Bai.

- Ta garbiketa ta ere baita?

- L.: Beste bi dontzeilla zeren, ta nik...

- Zuk kozinau bakarrik?

- L.: Bai, kozina bakarrik. Ta zien ama-alabak bakarrik. Aberatsak zian.

- Hori galdetu behar nizun, soldata ona izaten zan ordun...?

- L.: Soldata onakin jun nintzan ni, garai hartan milla pezta zan soldata.

- J.M.: Hillen milla pezta.

- L.: Hillen milla pezta. Eta bieja pagau zien nei hayek, milla pezta ta bieja. Garai hartako asko zan, eta...

- Ze irabazten zan, han gehio igual hemengo neskame-tokitan baiño? Hemen (L) Donostin ta eon ziñatenetan baiño?

- L.: Hoixe nik ez dakit ba, nik... e, ba, ba, bai.

- Igual erak aberatsago edo...

- L.: Zea, beste etxe hoietan baiño haunditxeo, doblia o geyo. Bai.

- Eta irabazten zendun soldata zutzako izaten zan, ala etxen amai entregatzen ziozun?

- L.: Ez, neretzako.

- Zuretzako?

- L.: Bai. Neretzako.

- Ze etxe askotan esaten due normalen irabazitako soldata amai o entregatzen zien.

- J.M.: Bai, bai, zuk'e Zestuan eon ziñanen ta...

- L.: Bai, baiña Zestuan eon nintzanian ez nun irabazten.

- J.M.: Portuenen eon ziñanen zeozer irabaziko zenun ...

- L.: Ke ba, ke ba, ez, ez, ez nun irabazten nik ordun.

- Ordun neskame han ta hemen ibili ziñan?

- L.: E?

- Neskame ibili ziñala ordun han ta hemen.

- L.: Bai, bai, bai

- J.M.: Bai, urte asko kanpuan ibilli da.

- L.: Bai.

46. Xabiererra erdaraz ikastera

- **Erref:** ZES-044/015
- **Iraupena:** 0:02:54. **Hasi:** 00:36:36. **Bukatu:** 00:39:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Joxe Mari Xabiererra joan zen erdaraz ikastera lehengusu batekin eta 6 hilabete egin zituen bertan. Medaila bat jartzen zioten euskaraz egiten zuenari eta eguerdian medaila zuenak ez zuen ardorik izaten. Ikasleei bazkaria ematen eta sukaldean laguntzen egiten zuen lan, gaztelaniaz ikastearen truke. Jesuitek ematen zuten eskola.

47. Nobiotan, igandeetako zita

- **Erref:** ZES-044/017
- **Iraupena:** 0:01:16. **Hasi:** 00:39:39. **Bukatu:** 00:40:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>Gaztetan ezagutu zuten elkar. 6 seme-alaba dituzte. Igandeetan elkartzen zirenean jartzen zuten ordua hurrengo iganderako, orduan ez zegoen telefonorik.</p>

Transkripzioa

- Noiz ezautu ziñeten? O noiz hasi ziñeten alkarrekin? Ezautu igual umetatik, baiña...
- Luisa: Bai, umetatik ezautu, bertatik bertakok eta. Noiz hasi? Ba, hamaxei bat urtekin, hamazazpi urtekin eo...
- Joxe Mari: Nik ze izango nittun, zuk honbeste bai, geyo... hemezortzi urte eo. Nik hogeta bat-eo, hiru urten aldia dakau ta, nik hogeita bat. Geo ibili giñen hamar urte inguruan, nobiyotan ibili giñan, ta ointxe bi urte in ditugu berrogeita hamar urte, bodas de oro in genula.
- Zorionak!
- J.M.: Sei seme-alaba: bost seme ta alaba ekarri dittugu. Zuek puxketako lana badezue honbeste ume ekartzen.
- Ez gea aillauko gaiñea sekula. Eta orduko hola nobiok eta alkarrekin ateratzeko, ordun telefonoik eta ez zan izango?
- L.: Ke ba, ezer.
- Ta nola eoten ziñaten? Jaiko erromerín?
- L.: Jai goizen mezeta juten giñanen, atsaldeko zita in. Yasta.
- J.M.: Ba lehen esan det, Aizaman mezatik etorriko giñan, hamabost o hogei lagun o elkarrekin.
- L.: Etxea alkarrekin.

48. Hilero konfesatzera

- **Erref:** ZES-044/018
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:40:55. **Bukatu:** 00:42:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Igande goizean seietarako edo zazpietarako mezetara joaten ziren . Lastoari su eman eta harekin argi eginez joaten ziren ilunpetan ordubeteko bidean. Konfesatzera joan behar izaten zuten hilero, ez joatea bekatu baitzen.

49. Konfesioak, errezoak eta ohiturak

- **Erref:** ZES-044/020
- **Iraupena:** 0:03:01. **Hasi:** 00:43:12. **Bukatu:** 00:46:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

<p>Neskek sarearen alde batetik belauniko konfesatzen zuten eta mutilek berriz aurrez aurre. Irure sendian beti izan dira fededunak eta arrosarioa egunero errezatzen zuten. "Kirieleison"-en aipamena. Ateetan gurutzeak jartzen zituzten Santa Kurutzetan eta San Juanetan lizar hostoak; apaizari oilaskoa ematen zioten bedeinkatzearen truk.</p>

50. Gaixotasun eta sendabelarrak

- **Erref:** ZES-044/021
- **Iraupena:** 0:02:22. **Hasi:** 00:46:13. **Bukatu:** 00:48:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak
- Natura » Meteorologia

Laburpena:

Aizarnan ez zegoen medikurik eta zerbait pasatuz gero Zestoara joan behar izaten ziren, edo medikua joaten zen bestela etxera. Irure baserrian belarrak sendagaietarako erabiltzen ziren; batzuk aipatzen dituzte.

51. Kanpaiak eta lutoa

- **Erref:** ZES-044/022
- **Iraupena:** 0:02:57. **Hasi:** 00:48:35. **Bukatu:** 00:51:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

<p>Kanpai ezberdinak aipatzen dituzte, hil-kanpaia esaterako. Norbait hiltzen zenean etxean bertan izaten zen arrosarioa. Luisaren aita ezkon aurretik hil zen eta lutoz jantzita ezkondu zen. Gurasoren bat hiltzen zenean jaiero ogia bedeinkatzen zen bi urtez.</p>

52. Kaletar eta baserritarrak

- **Erref:** ZES-044/023
- **Iraupena:** 0:00:46. **Hasi:** 00:51:32. **Bukatu:** 00:52:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea

Laburpena:

Kaletarrek baserritarrak atzeratuagoak ziren pentsakera izaten zuten.

53. Meatzean lan egiteagatik, soldadutzatik libre

- **Erref:** ZES-044/024
- **Iraupena:** 0:03:22. **Hasi:** 00:52:18. **Bukatu:** 00:55:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Meatzariak
- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:

<p>Soldadutza ez egiteagatik Ertxina mendiko meatzeetan aritu zen lanean 4 urte eta erdiz. Eguneko 4 pezeta irabazten zituen. Meatzeetan lan egiten zutenek bronkioetako arazoak izaten zituzten.</p>

54. Gari-jotzea

- **Erref:** ZES-044/026
- **Iraupena:** 0:00:44. **Hasi:** 00:56:24. **Bukatu:** 00:57:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:

Gari-jotzea auzotarren artean egiten zuten eta lanak amaitzean afaria egiten zuten.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-01-11

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com